

STRATEGII DE REDUCERE A DEFICITELOR ȘI DATORIEI PUBLICE A STATELOR UNITE ALE AMERICII ADOPTATE DE ADMINISTRAȚIA OBAMA

Rodica VELCIU⁸

Abstract:

At the beginning of the second decade of the 21st century, the sovereign debts of one of the largest economies of the world were "blown up" because of the ageing population and the costs determined by the financial crisis. According to an analysis by Standard & Poor's rating agency, if governments maintain current fiscal policies, for 49 states representing 2/3 of the world population, the average debt as percentage of GDP will reach 245% by 2050.

"The pressure of increasing expenses will determine profound changes in the economical perspectives of these countries. The erosion will start in 2015, when the quota of many states with high rating will start being under pressure", declare the Agency's analysis.

In mid April 2011, Barack Obama announced the elaboration of an ambitious plan for the reduction of the federal budget deficit, in total amount of USD 4,000 billion, over a period of 12 years.

*Democrat and Republican leaders of the Congress reached an agreement in respect to the raise of the debt limits, after months of intense closed-doors negotiations and only two days before the due date set by the Ministry of Finance. In order to avoid payment default, democrats and republicans reached **an agreement to increase the leveraging to USD 14,300 billion, by USD 2,100 billion.** Moreover, this agreement establishes a reduction of governmental expenses for the next 10 years with up to USD 3,000 billion and enough loans in order to avoid another increase in the leveraging limits in 2013.*

*In turn, **FED announced they will maintain stimulating policies for another two years,** although in June the economic stimulation program should have ended. The monetary policy interest rate is at the lowest level in the history of the Central Bank, between 0% and 0.25% since 2008.*

*At the beginning of September, **President Barack Obama presented a new plan of economic revival and labor market support for a period of six years, rounded at USD 447 billion,** in the attempt to avoid a new recession and in order to rebut a layoff that tends to stay at over 9%.*

*Republicans fought some of the actions of the new plan, and also **the solution of its financing, ensured 50% by increasing contributions for the rich contributors and eliminating fiscal facilities for the big corporations.***

JEL clasification: H20, E61, E62, H62

⁸ Senior reserch fellow, PhD, Institute for World Economy of the Romanian Academy

La începutul celui de-al doilea deceniu al secolului XXI, datoriile suverane ale unora dintre cele mai mari economii ale lumii au "explodat", din cauza îmbătrânirii populației și a costurilor provocate de criza financiară. Potrivit unei analize a agenției de rating Standard & Poor's, în cazul în care guvernele mențin actualele politici fiscale, datoria medie, ca procent din PIB a 49 de state, reprezentând 2/3 din populația lumii, va ajunge la 245% până în 2050.

Deficitele bugetare și datoriile statelor au crescut foarte rapid în întreaga lume, după ce guvernele au cheltuit mii de miliarde de dolari pentru programe de stimulare a economiei. Nivelul mediu al datoriei celor 49 de state, care includ cele mai multe membre ale UE, SUA și China, este în prezent de 36% din PIB, susțin analiștii S&P.

"Presiunile de creștere a cheltuielilor vor determina schimbări profunde ale perspectivelor economice ale acestor țări. Erodarea va începe din 2015, moment în care calificativele mai multor state cu rating ridicat vor intra sub presiune", se arată în analiza Agenției.

Astfel, datoria Japoniei ar putea ajunge la 750% din PIB până în 2050, aproximativ 590% din PIB în cazul Olandei, sau 510% din PIB pentru Grecia. Deficitul bugetului guvernamental mediu ar putea crește de la nivelul actual de 4,5% la 6% până în 2025, dacă sunt menținute actualele politici fiscale.

Deși părea că economia americană depășia perioada crizei financiare și economice declanșată de apargerea "balonului imobiliar" în 2008, criza datoriei publice, ajunsa la pragul maxim admis pentru prima dată în istorie, a produs o încetinire a creșterii economice în prima parte a anului 2011 și îngrijorarea tuturor analiștilor privind o nouă cădere în receaiune.

Barack Obama a anunțat la mijlocul lunii aprilie 2011 elaborarea unui plan ambițios de reducere a deficitului bugetului federal, în valoare totală de 4.000 de miliarde dolari, pe o perioadă de 12 ani.⁹ Această sumă reprezenta aproape integral bugetul american pentru exercițiul financiar 2011, estimat de Casa Albă la 3.729 miliarde de dolari. Planul trebuia să aducă o reducere a deficitului bugetar la 2,5% din PIB până în 2015 și la 2,0% din PIB până la sfârșitul deceniului.

⁹ „Barack Obama annonce un plan de réduction du déficit américain ambitieux”, Le Monde 13.04.2011

Analizii occidentali au de părere că principalele evenimente de la sfârșitul lunii aprilie 2011 (publicarea datelor privind creșterea economică neașteptătoare din primul trimestru, modificarea perspectivei ratingului acordat SUA de către Standard & Poor's de la „atabilă” la „negativă”, creșterea prețurilor benzinei, care a depășit pragul psihologic de 4 dolari/galon, prelungirea perioadei de depresie a sectorului imobiliar) puneau sub semnul întrebării validitatea relansării economiei americane.

Luna mai 2011 a însemnat un lung șir de probleme pentru economia americană. Datoria publică a atins limita legală, stabilită de Congres la 14.300 miliarde dolari. Rata șomajului a înregistrat o creștere, ajungând la 9,1%, după ce începuse să scadă în primele luni ale anului. Prețurile din sectorul imobiliar au ajuns la nivelul din 2002.

În luna iunie, FED-ul și-a încheiat programul de stimulare economică. Potrivit acestui pachet de măsuri, din 2009 și până în iunie 2011, au fost tipărite și apoi injectate în piață aproximativ 2.300 de miliarde de dolari, în medie 75 de miliarde pe lună. În plus, dobânda-cheie a fost menținută de Banca Centrală în marja de 0-0,25% pentru a încuraja creditarea.

Rezultatele s-au dovedit dezamăgitoare. Ben Bernanke, președintele FED, a declarat la începutul lunii iunie 2011 că, revenirea economiei se produce într-un ritm „frustrant de lent”. El a adăugat că, din această cauză, trebuie menținută o politică monetară care să stimuleze creșterea economică, dând de înțeles că dobânda-cheie va rămâne la cote minime. „Economia încă produce la niveluri cu mult sub potențialul său. În consecință, încă sunt necesare politici monetare agreabile”, a afirmat Bernanke. Cu toate acestea, el a avertizat că „politica monetară nu poate fi un panaceu”, iar reducerea deficitului bugetar (estimat la 1.400 de miliarde de dolari în anul fiscal curent) este esențială pentru o economie „sănătoasă”.

Creșterea datoriei publice, un pericol al recăderii în criză

Intrarea în incapacitate de plată a SUA, chiar și pentru o perioadă scurtă, este o „idee oribilă”, care ar putea destabiliza economia mondială, afectând relațiile deja tensionate dintre Statele Unite și China, principalul lor creditor, au declarat mai mulți oficiali și investitori străini. ***Datoriile SUA către Beijing se ridicau, în martie 2011, la 1.140 de miliarde de dolari.***

La rândul său, Administrația Obama atrăgea atenția că vor exista consecințe „catastrofale”, care ar putea împinge economia, încă fragilă, înapoi în recesiune. Un număr tot mai ridicat de kongresmeni republicani apreciau însă că *intrarea tehnică în incapacitate de plată este un preț care merită plătit pentru a-i convinge pe democrați să accepte tăieri bugetare mai drastice.*

Agenția de evaluare financiară Moody's a avertizat autoritățile de la Washington că ia în calcul reducerea ratingului de top "AAA" al Statelor Unite, dacă disputele dintre Casa Albă și Congres privind majorarea limitei datoriei publice nu progresează.

Liderii democrați și republicani din Congres au ajuns la un acord privind ridicarea plafonului datoriilor, după luni de negocieri intense cu ușile închise și cu doar două zile înainte de termenul limită stabilit de Ministerul de Finanțe. *Acordul prevede majorarea plafonului de îndatorare de 14.300 miliarde dolari cu 2.100 miliarde dolari, evitând în aceast fel falimentul finanțelor publice federale americane. Totodată, acest acord atabilește o **reducere a cheltuielilor guvernamentale în următorii zece ani cu până la 3.000 de miliarde de dolari** și permite suficiente împrumuturi pentru a evita o altă ridicare a plafonului în 2013.*

*O **reducere de circa 1.500 de miliarde de dolari va trebui operată în cel mai scurt timp**, iar detaliile celorlalte tăieri de fonduri vor fi atabilite de o Comisie formată din 12 membri ai ambelor Camere ale Congreaului. Comisia, care funcționează sub autoritatea Congreaului, trebuie să găsească soluții de economisire la bugetul federal iar, în cazul în care Congreaul nu va reacționa la*

recomandările sale până pe 23 noiembrie 2011, acordul prevede declanșarea unor "tăieri" automate. Potrivit informațiilor oferite de oficiali ai Congresului, ședințele Comisiei s-au concentrat până acum pe reducerea cheltuielilor în sectoare care reprezintă însumat 12% din bugetul federal.

Deși au evitat în ultimul moment intrarea în incapacitate de plată prin semnarea acordului de creștere a plafonului de îndatorare, **agenția Standard & Poor's a anunțat decizia de a retrograda ratingul privind datoria publică a Statelor Unite de la „AAA” la „AA+”.** **Cea mai mare economie a lumii primea o lovitură fără precedent.** Oficialii S&P au declarat că **au retrogradat ratingul SUA deoarece, acordul aprobat pe 2 august în Congres prevedea măsuri sub așteptări.** În schimb, Agenția Moody's a anunțat că va da mai mult timp guvernului american să-și rezolve problemele fiscale.

Redeschiderea piețelor financiare internaționale în ședința de la începutul săptămânii următoare a marcat o prăbușire a cursului tuturor hârtiilor de valoare. Încercând să calmeze apiritele, președintele Barack Obama a auaținut un discurs în care a afirmat că „orice ar apune o agenție de rating, SUA rămân o țară de AAA”. La rândul său, miliardarul Warren Buffet caracterizează retrogradarea ca fiind “fără aena”, afirmând totodată că *ar acorda Statelor Unite ratingul „AAAA”, dacă acesta ar exista.*

Pentru a-și recupera ratingul maxim pierdut în august 2011, Standard & Poor'a recomandă Statelor Unite să reducă din cheltuieli pentru a atabiliza datoria federală, astfel încât aceasta să înceteze să crească mai rapid decât economia. Statele Unite sunt foarte departe de atarea de echilibru și sunt neceare câteva decenii pentru a-l atinge. Pentru aceasta, datoriile ar trebui să nu depășească 60% din PIB, lucru care se va dovedi a fi dificil de menținut în următorii 10 ani. Pentru a se ajunge la 65% din PIB, spre exemplu, ar fi neceară tăierea cheltuielilor cu cel puțin 4 - 5 mii de miliarde de dolari în următorul deceniu.

SUA au nevoie ca în acest an fiscal să dispună de un plan, aprobat de Congrea și aemnat de președinte, care să genereze economii de câteva mii de miliarde de dolari, auațin experții. Dacă se va amâna acest lucru până în 2012, a-ar

putea ca SUA să-și piardă și ratingul AA+ pe care îl are în prezent. Planul nu trebuie lăsat deoparte până după alegerile prezidențiale, în campanie politicienii fiind dispuși să facă promisiuni pe care nu le pot îndeplini.

Negocierile privind creșterea plafonului de îndatorare au avut ca rezultat o înțelegere fragilă, care nu a rezolvat marile probleme ale economiei americane. Ar trebui să se redimensioneze programul de asistență socială, prin creșterea vârstei de pensionare și refacerea modului de acordare a ajutoarelor sociale. Cheltuielile opționale trebuie să dispară, cu excepția anumitor sectoare publice, în care este necesară chiar o creștere a investițiilor. De asemenea, Statele Unite ar trebui să adopte anumite criterii de performanță, astfel încât programele care nu dau randament să fie eliminate rapid. Dacă va lua aceste măsuri, spun experții S&P, SUA își vor putea recăpăta ratingul AAA.

Decizia S&P de retrogradare a ratingului SUA, reprezintă un moment istoric în lumea financiară și, totodată, un șoc în finanțele internaționale, care va acționa psihologic asupra piețelor și a investitorilor și care își va pune amprenta, mai devreme sau mai târziu, în evoluția economiei mondiale. Ținând cont de căderea piețelor și de criza datoriilor care a cuprins Uniunea Europeană, frica de un posibil nou val al crizei economice a pus stăpânire pe piețe și pe investitori. Deciziile de investire au devenit tot mai greu de fundamentat, în contextul economic dominat de impredictibilitate și instabilitate. Capitalurile au devenit și vor fi din ce în ce mai scumpe și mai greu de procurat, iar profiturile din ce în ce mai greu de realizat, ca urmare a impactului acestor evenimente ce par a precede un posibil nou val al crizei economice, apreciază experții.

Frica de instabilitate a modificat comportamentul investitorilor și se constată că deținătorii de capital sunt din ce în ce mai reticenți în a-și plasa resursele în active care nu de mult păreau sigure și au o aversiune față de risc din ce în ce mai mare. De asemenea, ***nesiguranța calității activelor au determinat investitorii să prefere, în cea mai mare parte, să se refugieze în aur, franc elvețian, yen sau cash.***

Într-un scenariu pesimist, dar din ce în ce mai realist, economia SUA ar putea recădea în recesiune, iar unda acesteia ar putea atinge și alte economii. De asemenea, creșterea dobânzilor obligațiunilor de stat va declanșa o scumpire în lanț a surselor de finanțare, cu efecte și asupra bilanțurilor bancare.

Un alt efect menționat de analiști constă în **deprecierea dolarului și scăderea ponderii lui în rezervele mondiale**. În prezent, dolarul este cea mai importantă monedă de rezervă la nivel mondial, având o pondere de aproape 60%. Însă, principalele probleme ale SUA dar și ale Uniunii Europene rămân, în continuare, sustenabilitatea datoriei publice și necesitatea consolidării fiscale. *Avantajul SUA este că are datoria în dolari, iar statul poate tipări "biletul verde" fără reatricții.*

Pentru a calma piețele, FED-ul a anunțat că își va menține politicile stimulative pentru încă doi ani, deși în luna iunie programul de stimulare economică trebuia încheiat. Comunicatul FED menționează faptul că, economia americană înregistrează un ritm de creștere sub așteptări, ceea ce semnaleză că inflația va putea rămâne sub control. În aceste condiții, FED-ul va fi în măsură să mențină „un nivel scăzut al ratelor la fondurile federale, cel puțin până la mijlocul anului 2013”. Dobânda de politică monetară se află la cel mai redus nivel din istoria Băncii Centrale, între 0% și 0,25% din 2008. Potrivit comunicatului, „riscurile privind economia au crescut, iar creșterea economică este *considerabil mai lentă decât a-a anticipat*”.

După cum comentează experții occidentali, FED-ul a declarat că are în vedere „alte măsuri pentru promovarea unei creșteri economice mai puternice”, dar nu a oferit alte detalii. „Ben Bernanke este obligat să transmită un mesaj către investitori pentru a le confirma că va continua să susțină prețul obligațiunilor de stat americane, fragilizate de decizia S&P”, arăta Antoine Brunet, director la AB Marches.

La rândul său, președintele Barack Obama a declarat că, economia americană este capabilă să depășească actualele dificultăți. El a anunțat că va prezenta în luna septembrie 2011 un nou plan de stimulare a creșterii economice și creării de noi locuri de muncă, precum și un program detaliat de reducere a deficitului bugetar.

Globalizarea crește riscurile propagării crizei datoriilor suverane

Potrivit datelor publicate în Raportul de toamnă al Fondului Monetar Internațional¹⁰ (Global Financial Stability Report), acesta și-a revizuit în jos prognoza privind creșterea economică din acest an pentru economiile țărilor industrializate ale lumii, ca urmare a încetirii creșterii economice și a temerilor că Uniunea Europeană nu va reuși să rezolve criza datoriilor din Zona Euro.

Cea mai severă revizuire a prognozelor FMI s-a înregistrat în cazul SUA, unde creșterea se va încetini la doar 1,5% în 2011 și la 1,8% în 2012. În luna iunie, se anticipa o creștere de 2,5% pentru 2011 și 2,7% pentru anul viitor.

Raportul FMI relevă faptul că, în ultimele luni economia mondială a-a confruntat cu o serie de șocuri: intensificarea și propagarea crizei datoriilor suverane în rândul economiilor dezvoltate (cu impact asupra evoluției piețelor financiare internaționale), afârșitul politicilor bugetare expansioniste, cutremurul din Japonia din luna martie, evenimentele din Orientul Mijlociu și Africa de Nord. Totodată, instabilitatea de pe piețele financiare a determinat deteriorarea rapidă a indicatorilor de încredere din economiile dezvoltate, situație care a contribuit la atagnarea proceselor de echilibrare și ajutorare macroeconomică la nivel mondial.

Multiplicarea factorilor de risc din ultimele luni, în special în rândul țărilor dezvoltate, a avut impact negativ asupra economiei mondiale: problemele cu care se confruntă finanțele publice și sistemul bancar din țările dezvoltate, ineficiența politicilor economice pentru ameliorarea consecințelor primului val al crizei economice, vulnerabilitățile economiilor emergente, volatilitatea piețelor de mărfuri și tensiunile geopolitice. "Teama de necunoscut este mare. Sunt necesare urgent politici eficiente pentru a îmbunătăți perspectivele și pentru a reduce riscurile. Economia mondială a intrat într-o nouă fază periculoasă. Relanșarea economică a încetinit considerabil", a declarat Olivier Blanchard, economist-șef al FMI¹¹.

La începutul lunii octombrie, președintele FED, Ben Bernanke, a afirmat faptul că economia SUA este "pe punctul de a încetini brusc", iar falimentul "necontrolat" al Greciei ar putea avea un impact negativ asupra pieței americane. El a cerut Administrației să nu scadă cheltuielile bugetare pe termen scurt, pentru

¹⁰ Vezi: IMF World Economic Outlook report - „Global Financial Stability Report”, 21.09.2011

¹¹ Vezi: „How to Profit from Grim IMF Global Outlook”, www.benzinga.com, 21.09.2011

a încuraja creșterea economică, chiar dacă ele contravin eforturilor de a reduce deficitul pe termen lung. Reamintind ritmul redus de creare de noi locuri de muncă, neîncrederea piețelor și riscurile financiare induse de criza datoriilor suverane din Uniunea Europeană, Bernanke a anunțat că Banca Centrală este pregătită să ia noi măsuri de stimulare economică, dacă va fi necesar.

Președintele FED a avertizat că turbulențele din economiile europene au deja un impact negativ asupra piețelor de capital americane, iar conflictele politice de la Washington reprezintă o amenințare la adresa economiei americane, deoarece amplifică incertitudinea de pe piețe. Bernanke a pus încetinirea creșterii economice americane în parte pe seama cutremurului din Japonia și a crizei datoriilor suverane din Europa, dar și pe seama problemelor interne, în special șomajul ridicat, de circa 9%. "Noile angajări din domeniul privat au crescut, în medie, cu doar 100.000 de locuri de muncă pe lună pe timpul verii, la jumătate față de cel de la începutul anului, iar statul și autoritățile locale au continuat să concedieze salariați". El a subliniat faptul că inflația nu reprezintă o amenințare pentru economie și principala problemă rămâne nivelul "extraordinar de ridicat" al șomajului.

Adevăratul motiv al îngrijorării președintelui FED privind falimentul Greciei (sau al oricărei alte țări din Zona euro) este că acesta va avea același efect asupra sistemului financiar american ca și falimentul băncii Lehman Brothers: un haos financiar ce se va propaga la nivel planetar. Nu expunerea directă față de verigile slabe ale Zonei euro este problema. Wall Street-ul a împrumutat "numai" 7 miliarde de dolari Greciei, conform datelor Băncii Reglementelor Internaționale, ceea ce poate fi suportat de sistem. Dar un faliment al Greciei sau al unei alte țări europene cu datorii nesustenabile, ar putea foarte ușor să provoace o reacție în lanț asupra băncilor germane și franceze, care au împrumutat mult mai mulți bani Greciei.

La rândul lor, marile bănci de pe Wall Street au împrumutat masiv băncile franceze și germane. **Expunerea totală a Wall Street-ului față de Zona euro se ridică la 2.700 miliarde de dolari.** Expunerea față de Franța și Germania reprezintă aproape jumătate din această sumă. Mai mult, problema nu stă numai în împrumuturile acordate băncilor germane sau franceze. Instituțiile financiare de pe Wall Street au asigurat sau au investit într-o multitudine de derivative cu origine în state membre ale Uniunii Europene, pe piața de energie, valutară, dobânzi și contracte swap pe valute. Dacă o bancă germană sau franceză

falimentează, efectele sunt incalculabile.

Dacă în urmă cu câteva luni criza din Uniunea Europeană nu era considerată o problemă pentru băncile americane, în prezent, autoritățile de la Washington se declară “deosebit de preocupate” de criza de pe “vechiul continent”. ***Aceasta ar presupune o nouă salvare a Wall Street-ului cu bani de la contribuabili.***

După cum declara președintele american la începutul lunii octombrie 2011 în cursul unei conferințe de presă la Casa Albă, “economia noastră are nevoie de un șoc electric imediat. Problemele pe care Europa le traversează astăzi ar putea avea un efect foarte real asupra economiei noastre, într-un moment în care aceasta dă semne evidente de slăbiciune. Planul de creare de locuri de muncă ne va ajuta să ne înarmăm anticipat pentru un nou regres al economiei, dacă situația din Europa se va agrava. El va susține creșterea economică, va asigura americanilor locuri de muncă”.

Măsurile ale Administrației Obama de relansare a economiei și de reducere a deficitelor

Prezentat la începutul lunii septembrie, noul ***plan de relansare economică și de susținere a pieței muncii pe o perioadă de șase ani, ce se cifrează la 447 miliarde de dolari***, este considerat de cei mai mulți analiști economici o ultimă tentativă disperată a Administrației Obama de a evita o nouă recesiune, ce pare să se instaleze și pentru a combate un șomaj ce se încorporează să rămână la peste 9% (în ultimele luni, „locomotiva” americană nu a mai creat nici un loc de muncă, astfel că numărul șomerilor a depășit pragul de 18 milioane).

„American Jobs Act” are două componente. O parte, de circa 250 de miliarde de dolari, care nu vor fi plătiți direct din bugetul federal, ci vor fi scoși din coloana veniturilor la buget, reprezentând reduceri și scutiri de la plata unor taxe datorate de persoane fizice cu venituri modeste și IMM-uri. Restul, de aproape 200 miliarde de dolari, vor fi injectați direct în economie. Dintre aceștia, *50 de miliarde de dolari vor fi investiți de stat în infrastructura de transport, 45 de miliarde dolari în reparații de școli și reabilitări de locuințe, iar 10 miliarde vor fi destinați creării unei bănci de stat care să finanțeze investițiile în infrastructură. Președintele susține că aceste măsuri vor permite crearea a 1,9 milioane de noi locuri de muncă și vor face ca rata șomajului să se reducă de la 9,1% la 8,1%.*

Programul elaborat de Administrație are rolul de recomandare pentru Comisia din Congres care trebuie să găsească măsuri de reducere a deficitului bugetului federal cu cel puțin 1.500 miliarde de dolari. Președintele Camerei Reprezentanților, John Boehner, unul dintre cei mai influenți republicani din Congres, declara în luna septembrie că Partidul Republican nu va accepta creșteri de taxe și a cerut Comisiei de reducere a deficitului să se concentreze pe restrângerea programelor sociale, precum cel de asigurări de sănătate "Medicare" oferită bătrânilor. Obama a amenințat cu dreptul de veto al președintelui orice propunere de scădere a deficitului care ar reduce programul "Medicare" fără să crească taxele plătite de bogați.

Republicanii s-au împotrivit câtorva dintre măsurile noului plan, dar și soluției *finanțării sale, asigurată în proporție de 50% prin creșterea impozitelor pentru contribuabilii bogați și eliminarea facilităților fiscale pentru marile corporații.*

Un sprijin neașteptat pentru planurile președintelui american de a pune capăt scutirilor fiscale de care beneficiază persoanele cu venituri ridicate a fost oferit de miliardarul Warren Buffett. El a îndemnat Congresul să majoreze taxele impuse celor mai bogați americani, categorie în care se află și el, pentru a ajuta guvernul să reducă deficitul bugetar și a asigurat că o astfel de măsură nu ar avea un impact negativ asupra investițiilor sau creșterii numărului locurilor de muncă.

Buffett susține majorarea imediată a impozitelor pentru persoanele ale căror venituri depășesc pragul de un milion de dolari, iar pentru cei peste 8.270 de contribuabili cu câștiguri egale sau mai mari de zece milioane de dolari, cotele de taxare ar trebui ridicate și mai mult¹². El menționează date ale fiscoi american, care arată că povara fiscală pentru cetățenii cu venituri foarte ridicate s-a redus în ultimele două decenii. Astfel, în 1992 cei mai bogați 400 de americani dețineau venituri impozabile cumulate de 16,9 miliarde de dolari, pentru care au plătit taxe de 29,2%. În 2008, când baza de impozitare a fost de 90,9 miliarde de dolari, impozitul a scăzut la 21,5%. "Am dat doar 17,4% din veniturile impozabile, procent mai mic decât cel plătit de oricare dintre ceilalți 20 de oameni din biroul nostru. Povara lor fiscală oscilează între 33% și 41%", a subliniat miliardarul.

¹², „Aux États-Unis, l'idée de taxer les «mégariches» se développe», Le Figaro – Economie, 16.09.2011

La începutul lunii octombrie, *Senatul Statelor Unite a blocat dezbaterile proiectului de lege al Casei Albe pentru relansare economică și crearea de locuri de muncă*, înă președintele Barack Obama a anunțat că votul din Senat "nu înăeamnă afârșitul luptei" și că intenționează să includă prevederile pachetului respins în mai multe proiecte de lege, care ar putea fi adoptate separat.

Republicanii se opun categoric prevederii care vizează o ***suprataxă de 5,6% pentru veniturile anuale care depășesc 1 milion de dolari***. Liderii republicani au acuzat Caaa Albă că ae angajează, din motive politice, într-un "război de claaă", în timp ce democrații apreciază că propunerea eate corectă și i-au acuzat pe republicani că îi apără pe bogați în detrimentul mării majorității a americanilor.

America celor bogați și America celor săraci

Potrivit opiniilor exprimate de analiști și directori din aectorul financiar american cu ocazia unei dezbateri organizate de agenția Bloomberg, ***creșterea decalajului între americanii bogați și cei săraci remodelează economia SUA, care devine tot mai vulnerabilă la frecvente crize financiare și mai puțin capabilă să genereze o dezvoltare durabilă***¹³. Această tendință de creștere a inechității, manifestată în ultimele decenii, ar putea condamna inatituțiile financiare de pe Wall Street, timp de o generație, la profituri mediocre și ar putea provoca chiar inatabilitate aocială. "Diferențele de venituri devin din ce în ce mai grave. Această tendință nu eate o rețetă de creștere economică atabilă, atunci când bogații devin mai bogați, iar ceilalți aunt lăaați în urmă" auăține Jamea Chanoa, președinte și fondator al companiei Kynikoa Aaaociatea din New York.

Din 1980, circa 5% din venitul național anual a trecut de la claa de mijloc la familiile cele mai bogate. Astfel, cele mai bogate 5.934 de familii au beneficiat de fonduri suplimentare de 650 miliarde de dolari, peste un milion de dolari fiecare, pe lângă ceea ce ar avea dacă "plăcinta economică" ar fi împărțită ca în 1980, potrivit datelor publicate de Census Bureau.

¹³ Vezi: „*Growing Income Gap May Leave U.S. Vulnerable*”, www.bloomberg.com, 13.10.2011

Controversele legate de echitatea economică au ajuns în centrul atenției, din cauza economiei aproape de stagnare și a unui șomaj care s-a stabilizat în jurul nivelului de 9-9,5%, în timp ce profiturile corporațiilor se mențin la niveluri ridicate. Dezbaterile pe această temă a-au desfășurat în condițiile în care demonstrațiile de la New York ale unui grup autointitulat "Ocupați Wall Street" intrau în cea de-a 27-a zi. "Suntem cei 99% (dintre cetățenii americani) care nu vom mai tolera lăcomia și corupția celor 1%", se arată pe site-ul occupywallstreet.org.

În perioada 1993-2008, cele mai bogate 1% dintre familiile americane au obținut 52% din veniturile totale ale populației, potrivit unei analize a datelor IRS (Internal Revenue Service) efectuată de Emmanuel Saez, profesor de economie la University of California.

După criza financiară din 2007-2009, după doi ani de declin, totalul profiturilor corporațiilor americane a atins un nou vârf de 1.500 miliarde de dolari, cu 6,5% peste nivelul maxim înregistrat în septembrie 2005.

Cetățenii obișnuiți nu au reușit însă să depășească impactul crizei. **Veniturile medii ale unei familii americane medii au fost la sfârșitul anului 2010 de 49.445 de dolari, sub nivelul din 1997.** În ultimă instanță, inechitățile pot pune în pericol stabilitatea socială, au concluzionat analiștii, bogații și săracii având resentimente în oglindă. Președintele FED, Ben Bernanke, declara cu un an în urmă că *agravarea decalajelor duce la o societate lipsită de coeziune.*

Economia americană a înregistrat un **deficit bugetar de 1300 miliarde de dolari (reprezentând 8,7% din PIB) în anul fiscal încheiat la 30 septembrie 2011**, comparativ cu deficitul de 1290 miliarde dolari (9% din PIB) atins în anul fiscal precedent. Potrivit datelor publicate de Ministerul de Finanțe, este pentru al treilea an consecutiv când SUA înregistrează un deficit în creștere față de perioada precedentă și, de asemenea, reprezintă al doilea cel mai mare deficit bugetar înregistrat de SUA. *Cel mai ridicat nivel al deficitului bugetului federal american, de 1.420 miliarde de dolari s-a înregistrat în anul fiscal 2009.*

Directorul Biroului de Management și Buget al Casei Albe, Jacob Lew, apreciază că datele privind deficitul bugetar confirmă faptul că Statele Unite nu mai pot permite amânarea stimulării creșterii economice și a creării de locuri de muncă.

Planul președintelui american de reducere a deficitului bugetar poate avea un efect pozitiv asupra ratingului Statelor Unite, dar șansele de aplicare a acestuia sunt "extrem de reduse", se afirmă într-un raport al Moody's Investors Service. În plus, reducerea deficitului bugetar al SUA va fi îngreunată de pericolul încetinirii creșterii economice.

Raportul agenției Moody's subliniază faptul că planul lui Obama este cel mai recent dintr-o serie de propuneri care demonstrează că reducerea deficitului bugetar reprezintă atât obiectivul Administrației cât și al conducerii ambelor partide politice. Perspectiva de creștere economică a SUA este principala țintă a tuturor acestor propuneri. "Toate aceste planuri vor avea ca rezultat o traiectorie descendentă a datoriilor în următorul deceniu, dacă vor fi susținute de o creștere economică stabilă", subliniază în raport analistul Steven Hess. El adaugă faptul că analiștii Moody's estimează o menținere sub potențial a creșterii economice a Statelor Unite, cel puțin în 2012 și că, aceasta se va afla sub ritmul estimat în planurile prezentate de Administrația americană.

Economistul Nouriel Roubini crede că șansele ca economia SUA și, pe cale de consecință, și cea mondială să recadă în recesiune sunt de peste 50%, iar următoarele două-trei luni vor fi hotărâtoare pentru direcția pe care o va lua aceasta¹⁴. În prezent, economia este afectată de reducerea consumului, în special din cauza reticenței firmelor de a face noi angajări și investiții care să impulsioneze economia. "Există prea multe datorii și în mediului privat și în cel guvernamental. Din datorie nu poți să ieși decât prin economisire, printr-o creștere economică puternică sau prin metoda periculoasă a inflației", spune Roubini. „Dar, dacă nu repornește consumul populației și firmelor, atunci riști să rămâi în recesiune”.

El consideră că măsurile de austeritate vor împinge și mai puternic țările în recesiune, inclusiv Marea Britanie, Franța sau SUA. Soluția lui Roubini pe termen scurt este încurajarea economiei prin deficite mai mari, iar pe termen mediu și lung, o strategie care să prevadă reducerea gradului de îndatorare, după ce economia intră într-un ciclu de creștere.

¹⁴ Vezi: „Roubini Sees 50% Chance of Recession in US, Euro-Region, U.K. Economies”, www.bloomberg.com, 24.10.2011

Părerăa lui Roubini este că, vina pentru actuala situație financiară a SUA o poartă George W. Bush. "Când Obama a venit la putere a moștenit un deficit bugetar imens. Când Bush a preluat conducerea Administrației, avea un excedent de 300 de miliarde dolari. Cum s-a întâmplat asta? *Am redus taxele în 2001-2003, am cheltuit pe două războaie pierdute din start, am dublat cheltuielile, am acordat beneficii și am neglijat supravegherea sistemului bancar, care a provocat cea mai mare criză financiară din istorie.* Așadar, au fost cinci factori care au transformat un excedent mare într-un deficit enorm. Sustenabilitatea economică a SUA a fost distrusă înainte de venirea lui Obama", susține Roubini.

Analistii revistei "Time" apreciază că un sfert din datoria nou-creată de SUA în ultimii 10 ani este cauzată de scăderea ritmului creșterii economice. Din totalul de 14.300 miliarde dolari, 3.600 miliarde dolari sunt datorii provocate de scăderea economică. Practic, guvernul a trebuit să se împrumute mai mult pentru a menține cheltuielile la nivelul anterior, cu toate că veniturile bugetare au scăzut, ca urmare a recesiunii pe care SUA o traversează din 2008.

Restul datoriei a fost creat de reducerea taxelor din anii Administrației Bush (1.700 miliarde de dolari), precum și de războaiele din Irak și Afganistan (1.300 de miliarde de dolari). La aceste cheltuieli se mai adaugă dobânzile (1.400 de miliarde dolari), precum și cheltuielile pentru programele sociale (2.700 de miliarde dolari).

Companii precum Google, Cisco, Apple sau Microsoft fac lobby pe lângă Congresul american pentru a obține o reducere a impozitelor pe venit, astfel încât transferul profitului din străinătate în țară să fie acceptabil. Administrația Obama s-a opus, însă, reducerii impozitului, criticând taxele preferențiale practicate în anumite industrii, dar și pentru milionari. O analiză din 2008 arăta că ***transferurile veniturilor, practicate de multinaționale, costă guvernul american circa 90 de miliarde de dolari în impozite pe venit.***

Potrivit regulilor impuse de Ministerul de Finanțe, filialele din străinătate ale companiilor-mamă din SUA sunt obligate să plătească un preț echitabil pentru licențele companiilor. Dacă aceste filiale din străinătate plătesc impozite mai mici, efectul este transferarea veniturilor companiei în străinătate, ceea ce ajută compania mamă să evite plata unor impozite mărite pe venit.

Ultimele date privind evoluția economiei Statelor Unite dau speranțe că a fost evitată, cel puțin până în acest moment, recăderea în recesiune. Potrivit

anunțului făcut la 27 octombrie de Departamentul american al Comerțului, produsul intern brut a înregistrat o creștere reală de 2,5% în trimestrul trei 2011, cel mai rapid ritm din ultimul an, susținută de creșterea cheltuielilor populației și companiilor.¹⁵

Avansul de 2,5% a fost anticipat de analiști și marchează o accelerare față de ritmul de 1,3 % înregistrat în trimestrul doi. Cheltuielile de consum din ultimul trimestru s-au situat la cel mai ridicat nivel din ultimele trei luni ale anului trecut, în timp ce cheltuielile pentru investiții ale companiilor au atins maximum ultimilor trei ani.

¹⁵ Vezi: „*Economic Growth in U.S., Though Still Modest, Speeds Up*”, New York Times, 27.10.2011